UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Agricultura

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Frangi animo turpeſq́ue decet geminare querelas,
Oraq́ue cum molli dilaniare coma?
An nimio mentem luctu tenebreſcere? mundus
Haud ſecus ac tibi lux, non Deus, ante foret.

Spirituali dolori modum adhibendum eſſe.

Vtilis eſt fletus, cum quis ſua crimina luget,
Namq́ue animis noxas eximit iſte dolor.
Non tamen in luctu ſemper lachrymisq́ue manendum eſt:
Ne mens immodico fracta labore cadat.
Poſt lachrymas, gemituſq́ue graues clementia Chriſti
Confeſtim eſt oculos ante locanda tuos.
Sic oculus Phœbi radianti lumine læſus,
Ad virides ſeſe poſtea flectit agros.

Res aduerſas proſperis optabiliores eſſe.

Optio ſi detur ſortis mihi (fœmina princeps
Dicebat) mediâ viuere ſorte velim.
Si nequeam media, tum dura viuere malim,
Quàm nimia rerum proſperitate frui.
Egregium ſane dictum: ratioq́ue perinde
Egregia, & clara principe digna fuit.
Non deſunt miſeris ſolatia, dixit: at illum
Qui nimis eſt fœlix, mens bona ſæpe fugit.

¶ Apophthegmata.

Auguſtinus dicebat, ſicut in vno igne aurum rutilat & palea fumat, ſub eademque tribula ſtipulæ comminuuntur, frumenta purgantur, nec ideo cum oleo amurca confunditur: quia eodem præli pondere exprimitur: ita vna eademque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vaſtat & exterminat. Vnde in eadem afflictione mali Deum deteſtantur atque blaſphemant, boni autem precantur & laudant. Tantum intereſt, non qualia, ſed qualis quiſque patiatur. Non pari modo exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & ſuauiter fragrat vnguentum. *De Ciuit. Dei, lib.* 1. *cap.* 8.

¶ Similitudines.

Chryſoſtomi. Diſciplina exercitatio eſt. Nam athletam perficit fortiorem, & inſuperabilem reddit in certaminibus, & inexpugnabilem declarat. In prælijs igitur talis diſciplina eſt omnis, & hæc præſens, vt talis ſit, neceſſe eſt. Proinde oportet ſperare meliora & finem plenum iucunditatis & pacis. Et noli mirari, ſi cum ipſa amara ſit, fructus tamen proferat dulciores. Nam & in arboribus cortex penè ſemper amarus & aſper eſt, fructus tamen ipſi ſuauitate iucundi ſunt. *Homil* 3. *de Ieiunio.*

Podagricos tibi ante oculos pone, qui quando acutis compunguntur dolorum ſtimulis, & ſi mille offerres vehementius dolentes, ne reſpicere quidem dignantur. Non enim patitur intenſus dolor, vt quaſi ocioſi de cæteris cogitent, ac inde conſolentur. Minime igitur nos huiuſmodi ſpes alat. Nam qui à malis aliorum originem trahit, in mediocri afflictione locum habet. *Homilia quadrageſima quarta, in Matth.*

Multi fluctus & vndæ immanes: ſed ſubmergi non vereor, quia ſupra petram ſto. Inſaniat licet mare, petram non poteſt commouere. Inſurgant quantumlibet fluctus, &c. *Homil.* 20. *cùm de expulſione ſua ageretur.*

Nazianzeni, quemadmodum ſol diu nubibus obtectus lætius poſtea ſplendet, & ver poſt hyemis triſtitiam eſt acceptius & iucundior tranquillitas blanda, & mare quietum poſt ſeditiones ventorum & perturbationem aquarum littoribus allidens: Sic poſt afflictiones nobis vita tranquillior. *In oratione ad Cypria.*

Arnobij, vt medicus, qui deſperatis iubet id velle ſeruiri, & omnia quæ deſiderant, præcipit non negari: quos autem ſcit poſſe ſaluari, iubet eos artari, amaris potionibus potari, ferro ſecari, cauteriari: Sic fiet, vt dum ſaluati fuerint abſtinentes, & mortui fuerint deſiderijs proprijs acquieſcentes, iuſtificabitur medicus in ſermonibus ſuis. Dicetur ei: Nos te iniuſtè culpabamus, dum ligares, dum ſecares homines bonos, & malos nec ſecares, nec affligeres: inſuper etiam permitteres ſuis deſiderijs frui. *in Pſal.* 50.

Salutani Epiſcopi, ſicut optimi & peritiſſimi medici diſſimilibus morbis curas diſpares præſtant, atque alijs per dulcia medicamina, alijs per amara ſuccurrunt: & quoſdam curant cauteriorum aduſtione, quoſdam malagmatum placabilitate: alijs adhibent duram ferri ſectionem, alijs blandam infundunt olei lenitatem, & tamen diuerſiſſimis licet curis eadem ſalus quæritur: Ita etiam Deus noſter, ſi quando nos plagis auſterioribus coherceт, quaſi cauterijs & ſectionibus curat: quando autem rebus proſperis refouet, quaſi oleo & malagmatibus conſolatur. Per diuerſam enim opem, ad vnam nos vult perducere ſanitatem. Solent quippe etiam nequiſſimos ſeruos, quos ſupplicia non correxerunt, blandimenta corrigere, & quos dominis ſuis verbera non ſubmiſerint, beneficia ſubmittunt: infantes quoque & omnes ferè paruulos contumaces, quos morigeros minæ ac ferulæ non efficiunt, interdum πάνχειςα atq; blanditiæ ad obedientiam trahunt. Vnde intelligere debemus, nos & ſeruis nequiſſimis nequiores, & inſipientibus paruulis ſtultiores eſſe, quos nec quaſi malos ſeruos tormenta corrigunt, nec quaſi infantulos blandimenta conuertunt. *De vero indicio & providentia Dei, lib.* 6.

Exempla Biblica.

Afflictictionum exempla: in Eua, *Geneſ.* 3. *verſ.* 14.15.16. Adam *verſ.* 17.18.19. Antiquiore mundo, 6. *v.* 13. Pharaone, 12. *v.* 17. Abimelech, 20. *v.* 3. Fratribus Ioſeph, 42. *v.* 21. Hebræis, *Exod.* 32. *v.* 35. Maria ſorore Moſis, *Num.* 12. *v.* 10. Moſe & Aarone, *Num.* 20. *v.* 12. Dauid, 2. *Sam.* 12. *v.* 14. & 24. *v.* 17. Baæſa, 1. *Reg.* 16 *v.* 2 Giezi, 2. *Reg.* 5. ... Ozia, 2. *Paral.* 26. *v.* 19. Iſraelitis, *Eſai* 3. *v.* 8.9. & 5. *v.* 13. & 24. ... & 30. *v.* 13. Paralytico, *Matth.* 9. *v.* 2. *Ioan.* 5. *v.* 14. Iudæis, *Matth.* ... *v.* 38. *Luc.* 9. *v.* 43.44. Elyma, *Act.* 13. *v.* 11.

Exempla afflictionum quibus Deus modum impoſuit: ... *Geneſ.* 19. *v.* 16. Iacob, 32. *v.* 9. & 33 *v.* 18 Ioſeph, 41. *v.* 42. Iacob, 45. ... Iſraelitæ, *Exod.* 3 *v.* 7. *v.* 8. & 13. *v.* 21. & 22. *Iudic.* 2. *v.* 2.15.16. ... *v.* 17. Anna, 1. *Sam.* 1. *v.* 18.19. Dauid, 2. *v.* 4. & 16. *v.* 9.10. Populus Dauidis, 2. *Sam.* 14. *verſ.* 16. Ioachas, 2 *Reg.* 13. *v.* 4. Tota Iudæorum gens, *Eſth.* 8. *v.* 14.15. Iob, *Iob.* 42. *v.* 12. *Iac.* 5. *v.* 11.. Ezechias cum ... *Eſai.* 37. *v.* 31.32.33. Sidrach, Miſach, & Abednago, *Dan.* 3. *v.* 17. ... 26. Ionas, *Ion* 2. *v.* 8.11. Apoſtoli, *Act.* 4. *v.* 21. & 5. *v* 19. Paulus ... 25. & 27. *v.* 4.5. 2. *Cor.* 1. *v.* 10. Petrus, *Act.* 12. *v.* 7.8.

Afflicti ad Deum clamantes exaudiuntur, *Pſal.* 50. *v.* 15.

Exempla: Agar, *Geneſ.* 16. *v* 8. Abraham, 17. *v.* 20. Loth, 19. *v.* 19.20. Iſmael, 21. *v.* 17. Iſaac, 25. *v* 21. Rachel, 30. *v.* 22. Iacob, 32. *v.* 9. ... Iſraelitæ, *Exod.* 2. *v.* 23.24. & 3. *v.* 6.7.8.9. *Iudic.* 2. *v.* 1. & 10. *v.* 11. & ... Moſes, *Exod.* 17. *v.* 10.11 *Num.* 16. *v* 46.47.48. Moſes & Aaron, 20. *v.* 6.7.8. Samſon, *Iudicum.* 15. *v.* 18.19. Anna, 1. *Sam.* 1. *v.* 26.27. Samuel, 1. *Sam.* 12. *v* 18.19. Dauid, 2. *Sam.* 15. *v.* 30.31. 1. *Paral.* 21. *v.* 17. *Pſal.* ... *v.* 3.4.12. & 54. *v.* 9. & 116. *v.* 3.4.5. *Eccl.* 47. *v.* 5.6. Elias, 1. *Reg.* 17. *v.* 21.22. & 18. *v* 37, 38. Eliſæus, 2. *Reg.* 4. *v.* 32.33.34. & 6. *v* 8. Ezechias, 2. *Reg.* 19. *v.* 15 &c. *Eſai.* 37. *v.* 21.33. 2. *Reg.* 20. *v.* 1.2. *Eſai.* 18. *v.* 1.2. ... Ioſaphat, 2. *Paral.* 20. *v.* 6.23. Manaſſes, 33. *v.* 12.13. Ieſus Naue, *Eccl.* ... *v.* 6.7. Ionas, *Ion.* 2. *v.* 2.3. Tobias, *Tob.* 12. *v.* 12.13. Iudas Machabæus, 1. *Mach.* 4. *v.* 6.7.8.

Agricultura.

¶ Definitio et Etymolog.

Agricultura, Græcè γεωργία, ας, ἡ; & γεωργὸς, ὁ, agricola dicitur, & eſt agrorum cultura. Inde agreſtis, Græc. ἄγροικος & ἀγροιότης, τητος, ἡ, ruſticitas. Eſt autem agreſtis, qui vitam agit ſylueſtrem.

¶ Loci Biblici.

Ager diuerſo ſemine non ſerendus, *Leuit.* 19 *v.* 19. Agro proximi nullum inferendum detrimentum, *Exod.* 22. *v.* 5. Agrorum termini non transferendi, *Prouerb.* 22. *v.* 28 *Deut.* 19. *v.* 14. Ager ſanguinis, *Matth.* 27. *v.* 8. *Act.* 1. *v.* 19. Agri empti à Ieremia ſignatio, *Ierem.* 32. *v.* 9.15. Agri pro rebus agreſtibus, *Matth.* 6. *v.* 28.

¶ Sententiæ Biblicæ.

Si læſerit quiſpiam agrum vel vineam, & dimiſerit iumentum vt depaſcatur aliena, quicquid optimum habeat in agro ſuo vel in vinea, pro damni æſtimatione reſtituet. *Exod.* 22.

Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas, & comprehenderit aceruos frugum, ſiue ſtantes ſegetes in agris, reddet damnum, qui ignem ſuccenderit. *Ibidem.*

Sex annis ſeminabis terram tuam, & congregabis fruges eius. Anno autem ſeptimo dimittes eam, & requieſcere facies, vt comedant pauperes populi tui: & quicquid reliquum fuerit, edant beſtiæ agri. Ita facies in vinea & olíueto tuo. *Exod.* 23.

¶ Patrum Sententiæ

Cur tu in vſus tuos ſucceſſura non præparas? vel fiſcellam texe iunco: vel clauſtrum lentis plecte viminibus: ſarriatur humus: areolæ æquo limite diuidantur: in quibus, cum olerum iactata fuerint ſemina, vel plantæ per ordinem poſitæ, aquæ ducantur irriguæ, hic pulcherrimorum verſuum ſpectator aſſiſtas;

Ecce ſupercilio cliuoſi tramitis vndam
Elicit: illa cadens raucum per leuia murmur
Saxa ciet, ſcatebriſq́ue arentia temperat arua.

Hieronymus ad Ruſticanum monachum, & habetur de conſ. diſt. Num.

¶ Poeticæ Sententiæ.

Ouid. 2. Ponto.

Tempus in agrorum cultu conſumere, dulce eſt.

Iuuenalis 14.

Viuite contenti caſulis, & collibus iſtis
O pueri, Marſus dicebat & Hernicus olim.

Veſti-

panem quæramus aratro,
...nſis. ——

Boet.2.5.

...ior ætas,
...us arúis,
...perdita luxu:
Facili quæ ſera ſolebat
...ſoluere glande.

Olympius Nemeſianus Ecl 2.

Perſpicis indignum ducis, quod ruſticus Alcon
Te capiam, qui mane boues in paſcua ducam.
Diuerorum pauere greges, formoſus Apollo,
Pan doctus, Fauni, Vates, & pulcher Adonis.

Seneca Hipp.

Non alia magis eſt libera, & vitio carens,
Ritusq́; melius vita, quæ priſcos colat.
Quam quæ relictis mœnibus ſyluas amat.
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Qui ſe dicauit montium inſontem iugis:
Non aura populi, & vulgus infidum bonis:
Non peſtilens inuidia, non fragilis fauor.
Non ille regno ſeruit, aut regno imminens
Vanos honores ſequitur, aut fluxas opes.

Virgil.lib.1.Georgicorum.

Frigoribus parto agricolæ plerunque fruuntur,
Mutuaq́; inter ſe læti conuiuia curant.
Inuitat genialis hyems, curasq́; reſoluit.

Idem lib.2. Georgicorum.

Nec vero terræ ferre omnes omnia poſſunt.
Fluminibus ſalices, craßisq́; paludibus alni
Naſcuntur, ſteriles ſaxoſis montibus orni:
Littora myrtetis lætißima: denique apertos
Bacchus amat colles: Aquilonem, & frigora taxi.

Ibidem.

Primus humum fodito, primus deuecta cremato
Sarmenta, & vallos primus ſub tecta referto,
Poſtremus metito.

Ibidem.

O fortunatos nimium ſua ſi bona norint
Agricolas, quibus ipſa procul diſcordibus armis
Fundit humo facilem victum iuſtißima tellus.

Ibidem.

Fortunatus & ille deos qui nouit agreſtes,
Panaque, Syluanumq́; ſenem, Nymphasq́; ſorores.

Ibidem.

Interea pendent dulces circum vbera nati:
Caſta pudicitiam ſeruat domus: vbera vaccæ
Lactea demittunt pinguesq́; in gramine læto
Inter ſe aduerſis luctantur cornibus hædi.

Ouid.lib.1.de remedio amoris.

Rura quoque oblectant animos, ſtudiumq́; colendi,
Quælibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla iube domitos oneri ſupponere tauros,
Sauciet vt duram vomer aduncus humum.
Obrue verſata cerealia ſemina terra,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Adſpice curuatos pomorum pondere ramos,
Vt ſua quod peperit vix ferat arbor onus.
Adſpice labentes iucundo murmure riuos,
Adſpice tondentes fertile gramen oues.
Ecce petunt rupes præruptaq; ſaxa capellæ,
Vt referant hædis vbera plena ſuis.
Paſtor inæquali moduletur arundine carmen,
Nec deſunt comites ſedula turba canes.

Horat.in Epod. Ode 2.

Beatus ille, qui procul negotijs,
Vt priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
Solutus omni fœnore,
Nec excitatur claßico miles truci:
Nec horret iratum mare:
Forumq́; vitat, & ſuperba ciuium
Potentiorum limina.

Horat.Sermonum lib.2.Satyra 6.

O rus quando ego te adſpiciam? quandoque licebit
Nunc veterum libris, nunc ſomno, & inertibus horis
Ducere ſolicitæ iucunda obliuia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata ſimulq́;
Vncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?
O noctes, cœnæq́; Deum quibus ipſe, meiq́;
Ante larem proprium veſcor.

Horat. Epiſtolarum lib.1. epiſt.10.

Noviſti ne locum potiorem rure beato?
Eſt vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem canis & momenta leonis,
Quum ſemel accepit ſolem furibundus acutum?
Eſt vbi diuellat ſomnos minus inuida cura?

Philemonis ex Stobæi Serm.54.

Δικαιότατον κτῆμ᾽ ἐστιν ἀνθρώποις ἀγρός.
Ὧν φύσις δεῖται γὰρ ἐπιμελῶς φέρει,
Πυροὺς, ἔλαιον, οἶνον, ἰσφάδας, μέλι.
Τὰ ἀργυρώματα δ᾽ ἐστὶν ἥτε πορφύρα.
Εἰς τοὺς τραγῳδοὺς εὔθετ᾽, οὐκ ἐς τὸν βίον.
Ager hominibus æquißima eſt poſſeßio.
Nam queis eget natura, fert ea ſedulò:
Triticum, oleum, vinum, mel, atque caricas,
Argentea adſunt vaſa, itemq́; purpura,
Ipſis tragœdis apta, non vitæ vſibus.

Euripidis Stob. ſerm.55.

Τῶν γεωργῶν ἡδονὴν ἔχει βίος.
Ταῖς ἐλπίσιν τἀλγεινὰ παραμυθούμενος.
Agricolarum vita voluptatem capit,
Dum triſtitia ſpe futurorum ſolatur.

Anaxion. Stob.ſerm.25.

Ἐν τοῖς πολεμίοις ὑπερέχειν τὸν ἄνδρα δεῖ,
Τὸ γὰρ γεωργεῖν ἔργον ἐστὶ οἰκέτου.
Πῶς ἔχεις; ὡς ἰσχνὸς εἶ; ἀπόλλυμαι.
Τρέφω γὰρ ἐν ἀγρῷ χωρίον.
Virum oportet in bellis eximium eſſe.
Agricolatio enim eſt opus ſeruile.
Vt vales? quam macilentus es? Pereo:
Colo enim prædium viri.

Ibidem.

Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος.
Agricola ſemper in proximum annum diues eſt.

Philemonis.

Ἔχει τι πικρὸν τῆς γεωργίας γλυκύ.
Agricultura ſuauitas nonnihil amari mixtum habet.

Ariſtophan.

Τῆς πᾶσιν ἀνθρώποισιν εἰρήνης φίλης
πιστὴ τροφὸς, ταμία, συνεργὸς, ἐπίτροπος,
θυγάτηρ, ἀδελφή. πάντα ταῦτ᾽ ἐχρῆτό μοι.
σοὶ δ᾽ ὄνομα δὴ τί ἐστιν; ὅτι γεωργία.
O cunctis hominibus gratæ pacis
Fida nutrix, proma, opifera, procuratrix,
Filia & ſoror. Hæc omnia me nominabat,
Sed quodnam tibi nomen eſt? Agricultura.

Eiuſdem.

ὦ ποθεινὴ τοῖς δικαίοις καὶ γεωργοῖς ἡμέρα
ἄσμενος γε ἰδὼν προσειπεῖν βούλομαι τὰς ἀμπέλους.
O dies optata bonis viris & agricolis,
Libenter equidem intuitus affari volo vineas.

Eiuſdem.

Ἀποβλέπων εἰς τὸν ἀγρὸν εἰρήνης ἐρῶν,
στυγῶν μὲν ἄστυ, τὸν δ᾽ ἐμὸν δῆμον ποθῶν,
ὃς οὐδεπώποτ᾽ εἶπεν ἄνθρακας πρίω,
οὐκ ὄξος, ὄψον, οὐκ ἔλαιον οὐχὶ δεῖ.
ἀλλ᾽ αὐτὸς ἔφερε πάντα. κ᾽ οὐ πρίων ἀπῆν.
Dum pacis amans intueor agrum,
Odi ciuitatem, & rus meum deſidero,
Quod nunquam mihi dixit: I carbones emptum,
Acetum, obſonium, oleum: non enim opus eſt.
Sed ipſum omnia producebat: nec emendum erat quicquã.

Menandri.

Ἀγροῖκος εἶναι προσποιῇ πονηρὸς ὤν.
Cum improbus ſis, te ruſticum eſſe ſimulas.

Arati.

Οὔπω λευγαλέου πτε νείκεος ἠπίσταντο,
οὐδὲ διακρίσιος περιμεμφέος, οὐδὲ κυδοιμοῦ.
ἁπλῶς δ᾽ ἔζωον, χαλεπὴ δ᾽ ἀπέκειτο θάλασσα.
καὶ βίον οὔπω νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον
ἀλλὰ βόες, καὶ ἄροτρα καὶ αὐτὴ πότνια λαῶν
Μυρία πάντα παρεῖχε δίκη δώτειρα δικαίων.
Nondum diras nouerant contentiones,
Neque diſceptationem querimonijs plenam, neque tumultum aut bellum.
Sed ſimpliciter viuebant: & procul aberat mare periculoſum.
Nedum naues longinquis regionibus annonam aduehebant.
Sed boues, & aratra, & ipſa domina populorum
Copioſa omnia ſuppeditabat iuſtitia largitrix iuſtorum.

¶ Philosophorvm Sententiæ.

Omnium rerum, ex quibus aliquid exquiritur, nihil eſt agricultura melius, nihil vberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius. *Cic.1.de Offic.*

Vita

Vita ruſtica, quam nos agreſtem vocamus, parſimoniæ, diligentiæ, iuſtitiæ magiſtra eſt. *Pro Roſc. Amer.*

Vita ruſtica, maximè diſiuncta eſt à cupiditate, & cum officio coniuncta. *Pro Roſc. Amer.*

Agricolæ ſemper ita viuunt, vt quæſtum noſcant nullum, fructum autem eum ſolum, quem labore pepererint. *Pro R. Am.*

Hominum generi vniuerſo cultura agrorum eſt ſalutaris. Nulla vita beatior eſſe poteſt, neque ſolum officio, ſed & delectatione & ſaturitate, copiaque rernm omnium, quæ ad victum hominum & cultum etiam pertinent. *Cato Maior.*

Ipſa ratio arandi ſpe magis & iucunditate quadam, quàm fructu atque emolumento tenetur. Etenim ad incertum caſum & euentum, certus quotannis labor, & certus ſumptus impenditur. Annona porro pretium, niſi in calamitate fructuum, non habet. Si autem vbertas in percipiendis fructibus fuerit, conſequitur vilitas in vendendis, vt aut malè vendendum intelligas, ſi proceſſit, aut malè perceptos fructus, ſi rectè licet vendere. Totæ autem res ruſticæ eiuſmodi ſunt, vt eas non ratio, neque labor, ſed res incertiſſimæ, venti, tempeſtatesque moderentur. *5. Act. in Verr.*

Bos pauperibus eſt pro ſeruo. *Ariſtoteles libro primo Politicorum.*

Agricolæ magis appetunt lucrum, quàm honorem. Et ideo delectabilius eſt ipſis laborare, quàm principari. *Idem libro ſexto Politicorum.*

Agricolæ, qui non habent neceſſaria, circa opera morantur, & aliena non concupiſcunt. *ibid*

Venio nunc ad voluptates agricolarum, quibus ego incredibiliter delector, quæ nec vlla impediuntur ſenectute, & mihi ad ſapientis vitam proximè videntur accedere. Habent enim rationem cum terra, quæ nunquam recuſat imperium, nec vnquam ſine vſura reddit, quod accepit, licet alias minore, plerunque maiore cum fœnore. *Cicer. de Senect.*

Ergo in hac vita Marcus Curius, quum de Samnitibus, & Sabinis, & de Pyrrho triumphaſſet, conſumpſit extremum tempus ætatis. *ibid.*

A villa in ſenatum accerſebantur Curius, & cæteri ſenes: ex quo qui eos accerſebant, viatores nominati ſunt. Num igitur eorum ſenectus miſerabilis fuit, qui ſe agricolatione oblectabant? Mea quidem ſententia haud ſcio, hac an vlla vita beatior eſſe poſſit, neque ſolum officio (quod hominum generi vniuerſo cultura agrorum eſt ſalutaris) ſed & delectatione, quam dixi, & ſaturitate copiaque omnium rerum, quæ ad victum hominum & cultum etiam deorum pertinent. *Idem libro de Senectute.*

Semper boni aſſiduique Domini referta cella vinaria, olearia, mellaria, & penaria eſt, villaque tota locuples eſt: abundat porco, hœdo, agno, gallina, lacte, caſeo, melle. Iam hortum ipſi agricolæ ſuccidiam alteram appellant. Tum conditiora facit hæc & ſuperuacanei operis aucupium atque venatio. *Cicero libro de Senectute.*

Agro benè culto nil poteſt eſſe, nec vſu vberius, nec ſpecie ornatius, à quem fruendum non modo non retardat, verum etiam inuitat, atque allectat ſenectus. Vbi enim poteſt illa ætas æquè caleſcere, vel apricatione melius, vel igni, vel viciſſim vmbris aquiſue ſalubrius refrigerari? *Idem ibid.*

Illi etiam prædiuites, qui ab aratro accerſebantur, vt Conſules fierent, voluptatis cauſa ſterile atque æſtuoſiſsimum Pupiniæ ſolum verſabant: deliciarumque ignari, vaſtiſsimas glebas plurimo cum ſudore diſsipabant. Imò verò quos pericula Reipub. Imperatores aſſerebant, anguſtiæ rei familiaris (quid ceſſo proprium nomen veritati reddere?) bubulcos fieri cogebant. *Valerius Maximus lib. 4. tit. de Paupertate.*

Attilium autem, qui ad eum accerſendum à Senatu miſsi erant, ad imperium populi Romani ſuſcipiendum, ſemen ſpargentem viderunt: ſed illæ ruſtico opere attritæ manus ſalutem publicam ſtabilierunt: ingentes hoſtium copias peſſundederunt. Quæq; modo arantium boum iugum rexerant, triumphalis currus habenas retribuerunt: nec fuit ijs rubori eburneo ſcipione depoſito, agreſtem ſtiuam aratri repetere. Poteſt pauperes conſolari Attilius, ſed multo magis docere locupletes, quam non ſit neceſſaria ſolitæ laudis cupidini nimis anxia diuitiarum comparatio. *Ibidem.*

Etenim natus infans ſine nutricis lacte non poteſt ali, neque ad vitæ creſcentis gradus perduci: Sic ciuitas ſine agris & eorum fructibus in mœnibus affluentibus non poteſt creſcere, nec ſine abundantia cibi frequentiam habere, populumque ſine copia tueri. *Vitruuius de Architectura libr. 2.*

Φασὶ δὲ καὶ ἐταιρικόν τινα ἀναγκαζόμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς γεωργεῖν, ἀπάγξασθαι, γράψαντα ἐν γραμματιδίῳ, ὅτι ἀπέραντόν τε καὶ ἀκατάστροφον, ἡ γεωργία ἦν. σπείρειν ὅπως θερίσωμεν; εἶτα θερίζειν ὅπως σπείρωμεν· ἄτοπόν τι τὸ χρῆμα τῆς περιόδου. id eſt, Aiunt amatorem quendam à patre terram colere coactum, laqueo finiuiſſe vitam, cum in tabella ſcripſiſſet: Agriculturam eſſe rem infinitam, & nunquam abſolui. Serendum enim vt metamus: & metendum vt ſeramus: abſurdo rei circuitu. *Phauorinus Philoſophus.*

Σκάπτω, καὶ σπείρω, καὶ μάλα μικρὸν γήδιον, οὐ μέντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιότατον. ἥτι γὰρ λαβὸν σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀποδίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολὺν ἢ δήποτ' … Fodio ac ſero perexiguum agellum, non malum tamen, ſed omnium iuſtiſsimum. Quantumcunque enim ſeminis accepit, idem probè iuſteque reddit: nec vnquam quod accepit, cum multo fœnore reſtituit. *Xenophon.*

¶ Apophthegmata.

Ariſtippus, cum ei quidam obijceret: Tua culpa interijt agrum. Atqui melius eſt, inquit, agrum propter me, quam me propter agrum perire. *Stob. ſerm. 55.*

Zeno Stoicus philoſophus, cum videret familiarem quendam agri laboribus incuruatum & circumflexum: Niſi tu agrum perdideris, inquit, ipſe te perdet. *Stob. ſerm. 55.*

Lycurgus, ſciens quantum vtilitatis humanæ vitæ agricultura ſuppeditaret ſtudium, agros omnes ciuibus ſuis diuiſit colendos, concordes inter ſe omnes ſimultatem ac prauos affectus deponerent & ſimili labore omnes victum quærerent. *Plutarch. in Regum apoph.*

Lyſander, quum ad Cyrum minorem, Perſarum regem veniſſet, in hortum ductus, admiratus & proceritates arborum & directos in quincuncem ordines, & humum ſubactam, Cyrum interrogauit, à quo eſſent arbores plantatæ, & cuius ſolertia tam apte dimenſæ? Cui reſpondens Cyrus, ait: Atqui ego ipſe ſum iſta dimenſus, mei ſunt ordines, mea deſcriptio, mea enim manu ſunt ſatæ. Tum Lyſander purpuram ornatumque Perſicum multo auro intuens, dixiſſe fertur: Rectè Cyre te beatum ferunt homines, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt. *Cic. in Caton.*

Artaxerxes. Miles Artaxerxi Perſarum regi malum punicum cum in vanno obtuliſſet, Rex magnitudinem eius admiratus, interrogauit, è quonam horto depromptum hoc donum afferret? Illo verò reſpondente, domo ſua & ex ſuis agris, gauiſus rex ſupramodum, miſsis regijs muneribus virum ornauit: & per Solem, inquit, (ita enim Perſæ iurare ſolebant) iſte homo tali curatione & agriculturæ diligentia, poterit etiam ciuitatem (meo quidem iudicio) ex parua ampliorem reddere. Videtur autem innuere, non tantum agros, ſed omnes res, cura & ſufficienti opera, & indefeſſo labore, contra naturam etiam meliores & præſtantiores effici poſſe. *Ælianus libro de Varia Hiſtoria.*

Gelo Syracuſanus ſuos ad agriculturæ ſtudium adhortabatur, partim vt agri ad vſum hominum meliores redderentur, partim ne otio torpeſcerent. *Plutarchus in Regum & Imperatorum apophthegm.*

Myſon Oeteus, quum Myſonem Cheneum ſe ſapientiorem … ueniret, eum reperit æſtate ſtiuam aratro aptantem. Dicente autem eo, non eſſe tempus arandi: Satis, ait, Myſon, tempeſtiuum eſt … parandum nobis victum. *Bruſonius lib. 1. c. 8.*

Faraotes Indorum rex Apollonio de eius victu ſciſcitanti: Ego, ait, palmarum fructibus aut oleribus paſcor, aut quæ præbent mihi arbores quas ego his manibus colo. *Bruſonius libro primo, capite octauo.*

Socrates, Amaltheæ cornu interpretatus eſt, ad huiuſmodi ſimilitudines accommodando. Amaltheam quidem ſignificare illum, qui minimè μάλθων, id eſt, diſſolutus, ſed gnauus & operarius eſt, bona omnia conſequuturum. Per cornu verò bouis quodammodo eſt laborioſiſsimum, virum operarium innui. Botros autem di… milia in cornu eſſe, quoniam omnia quorum egemus, in agricultura inſunt: qnamobrem geſtantes ipſum bonus genius bonaque fortuna introducuntur. *Stobæus ſerm. 54.*

Anonymus, pulchrè ille quidem, qui agriculturam aliarum artium parentem atque nutricem appellauit: qua bene habente cætera valcant: neglecta verò, terra marique iacent omnia. *Xenophon in œconom. Stobæus ſerm. 54.*

Attilius Regulus, is aiebat, neque fœcundiſsimis locis agrum inſalubrem parandum, neque effœtis ſaluberrimum. Fruſtra ſalubris eſt locus, vbi peritur fame: & fruſtra fertilis eſt, vbi non licet viuere. *Eraſ. lib. 6. apoph. ex Liuio.*

Scipio Naſica candidatus in ædilitatis petitione cum adoleſcentulo competitore deſcenderat: cuius quum manum ruſtico opere duratam tetigiſſet, interrogauit, Num manibus ambulare conſueſſet? Id vt populo cognitum eſt, repulſam petitionis paſſus eſt, … quod hominem agricolam ſpreuiſſe videretur. *Bruſonius libro … cap. 8.*

Cato Maior dicebat, fortiſsimos viros ac ſtrenuiſsimos milites ex agricolis gigni minimeque malè cogitantes. *Plutarch. & Eraſ. lib. 5. apoph.*

Idem, dicere ſolebat ad ruſticos, In re ruſtica operæ parcendum, in agro autem emendo minimè, quod enim malè emptum eſt, ſemper pœnitet. *Eraſ. l. 5. apoph.*

Idem, dicere ſolebet, pecuniam pedibus compenſari: ſentiens nimirum, ſatis ſumptuoſum eſſe, ad villam procul diſsitam crebro proficiſci: ſed hoc impendij pedibus compenſari, ſi dominus impiger inuiſat fundum ſuum. *Cicero in oratione pro Flacco.*

Domitianus Imperator iuſsit excidi vineas: quod ſtudio colendi vineta, negligerentur arua. *Sueton.*

Diocletia…

ſe imperio abdicaſſet, atque priuatam vi-
ſet, ab Herculio atque Galerio ad recipien-
, tanquam peſtem aliquam deteſtatus, re-
poſſeris viſere olera noſtris manibus inſti-
andum nunquam iudicaretis. Fuit autem
procul à Salonis, vbi priuatus conſenuit. *Eu-*
& Caſpinianus.
natus infans ſine nutricis lacte non poteſt ali, neque
creſcentis gradus perduci: ſic ciuitas ſine agris & eorum
in manibus affluentibus non poteſt creſcere: nec ſine ab-
frequentiam habere, populumque ſine copia tueri.

interrogatus, quis eſſet certiſſimus agricolæ quæſtus? re-
Si bene paſcat. quis proximus? ſi mediocriter paſcat. quid
ſi bene veſtiat. quid quartum? reſpondit, Arare, & terram
Eraſ. lib. 5. apoph.
Curius Dentatus. Manlius Curius, qui Dentatus cognominatus eſt,
arguentibus, quod ex agris bello partis partem exiguam
militum diſtribuiſſet, magnam vero Reipubl. optauit à
ne quando exiſteret quiſquam Romanorum, cui ager exiguus
qui poſſet alere dominum. Sentiens hominem plane i-
qui ex hac agri portione non tantum laboribus ſe ex-
inde viuere poſſet. *Plin. c. 33. de viris illuſtribus.*
Cicero. omnium rerum ex quibus aliquid acquiritur, nihil eſt a-
cultura melius, nihil vberius, nihil dulcius, nihil libero homine
lib. 1. de offic.

¶ SIMILITVDINES.

Philon Iudæus, quemadmodum futuro imperatori neceſſaria
exercitia venatoria: Sic admouendis ad curam reipubl. proprie
congruit, velut prælugium quoddam magiſtratuum.
lib. de Ioſepho.
Sicut mulieri & omni fœmellæ fontes lactis ſub partum ſcatu-
fœtus rigentur alimentis neceſſariis & conuenien-
terreſtrium animalium matri terræ omnes ſtirpium at-
, vt cognatis, non alienis cibis partus eius vterentur.
lib. de plantatione Noe.

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Protoplaſtus, à Deo creatore in Paradiſo voluptatis horto, vt il-
et, conſtitutus: vxoris illecebris fructu vetito deguſta-
paradiſo pulſus terram in ſudore vultus ſui colere iubetur à
hac imprecatione, vt illa pro fructibus ſentes & tribulos
produc. *Gen. 2. & 3.*

¶ PROFANA EXEMPLA.

Apud Indos agricolæ ita ſunt à cęteris feriati, vt inter congredien-
acies, volantia tela, armorum ſtrepitum, nihilominus omnis ex-
iniuncta ſibi munia obeant, nec laceſſantur vel mini-
Cœl. l. 18. c. 31. A. L.
Phryges tanto ſtudio agriculturæ incumbunt: vt ſi quis inter ipſos
aratorem occiderit, aut inſtrumentum quodpiam ad agri-
aptum furto ſuſtulerit, morte puniatur. *Stobæus ſer. 42. ex*
de Gentium moribus hiſtoria.
Lex eſt Athenienſium, Bouem aratorem, qui iugum trahit, vel
vel plauſtro, ne mactes: quoniam etiam ille agricola eſt,
humano generi laborum ſocius. *Aelianus lib. 5. de varia hiſto-*
riæ.
eos Mileſios, quorum agri bene culti eſſent, aliorum domi-
conſtituerunt, *Theat. Zvvingeri.*
Seruilius Vacia vir prætorius, tempore Senecæ nulla re alia no-
fuit, quam villæ otio, quam prope Cumas poſſidebat, in qua
Senec. in epiſt. 55.
Pertinax Imperator, quicquid inculti ſoli vacabat, occupantibus
: decemque annorum immunitatem ac perpetuam li-
agricolis conceſſit. *Cuſpinian.*
Numa Pompilius, ne populus otio marceſceret, agros diuiſit:
agrorum fines ſeparantem Deum, adiunxit: ſigillatim,
obſeruarent, quinque agros circumirent, ſtatuit, ex operibus ci-
mores coniectans, *Plut. in Numa.*
nam nemo eſt ſaltem non mollis & effœminatus, qui
vllum opus agriculturæ turpe aut indecens eſſe viro bo-
enim, arare, vites colere, quomodo non honeſta eſ-
ſerere, metere, triturare, an non omnia hæc ſtudia ſunt in-
& bonis viris decora?
vt Heſiodo turpe non fuit paſtorem, nec obfuit ei quo mi-
Deo charus & muſicus eſſet ita nec alii cuipiam impedimento
erit.

¶ HIEROGLYPHICA.

Porcus Agricolationis eſt hieroglyphicum, & apud Aegyptios
animal erat inuiolabile: propterea quod apud ipſos porci agri-
colationis vſum præſtarent, frumentariamque rem alicubi ſolis eo-
rum operis adiuuarent. *Pierius Val. lib. 9. pag. 83. C.*
Falſò, vt Cyprianus ſentit, rei ruſticæ, quam Saturnus docuiſſe
fertur, ſignum fuit. Nam finis eius induſtriæ eſt metere, fructusque
colligere, *Idem lib. 42. pag. 417. A.*

Legimus etiam veteres agriculturam hieroglyphicè per *Nili* ſi-
mulacrum indicaſſe. Cuiusmodi autem eſſet effigies, lepida deſcri-
ptione Philoſtratus indicauit: quam vide apud *eum l. 46. pag.*
448. *A.*

Eſt etiam *aratrum* agriculturæ & frumentarii prouentus ſignũ:
vt in quodam nummo argenteo veteri cernere eſt, de quo vide eun-
dem. *Val. lib. 48. pag. 469. A.*

¶ SCRIPTORES.

De agricultura & vita ruſtica. *Bruſonius lib. 8. & Artemidorus de ſomniis lib. 2.* Inuitatio ad ruſticandum. *Marſilius Fic. lib. 7. epiſtola 7.* Comparatio nauigationis, id eſt, mercaturæ maritimæ, & agriculturæ, *apud Theonem in exercitamentis.* Laus agricolarum, *Plinius* 18. 5. Qui agricultura illuſtres. *Plinius* 18. 3. Agricolarum epitaphia, *Florileg. Græc. lib. 3. ſect.* 11. agricultura apud quos turpis, *Aelianus in variis Græc. fol.* 73. & 78. Vbi mulieres agricolentur, *Ibidem* 76. De laudibus agriculturæ, *Albertus Lollius.* Laus vitæ agreſtis & commoda ruris, *Aeneas Syluius epiſt. 91. & epiſt. 5.* De laude agriculturæ, *Stobæus ſermone* 54. & in contrarium, *Sermone* 55. Cæſarum leges agratiæ ad Coloniarum iura, in Bobio oppido inuentæ, *vt Raphael Volaterranus ſcribit in Geographia ſua.* Epiſtolæ ruſticales Græcæ 19. *Aeliani.*

Rei ruſticæ ſcriptores in vtraque lingua enumerantur *à Columella lib. 1. c. 1.* De ruſtica re ſelectorum, *lib. 20. Græci Conſtantino Cæſari inſcripti.* Eoſdem omnes Ianus Cornarius Latinos fecit: *Andreas à Lacuna octo tantum poſteriores*, qui de animalibus ſunt. Eoſdem omnes Antonius Petri Narbonenſis in linguam Gallicam tranſtulit. Petrus Lauius in Italicam, *L. Iunij Moderati Columellæ de vniuerſa re ruſtica lib.* 13. Vocabula ad agriculturam pertinentia *apud Ioan. Tortellium de Orthogra. in dictione Ag. De re ruſtica lib.* 14. *Palladij Rutilij.* De agricultura, *C. Plin. lib.* 18. De re ruſtica & terra. *Vincentius Bellacen. lib. 17. Etymolog.*

Vide Ruſticus.

Alacritas.

¶ DEFINITIO. ET ETYMOLOG.

ALACRITAS eſt, qua erecti ſenſus vniuerſi vt ſuo quisq; loco degat, quaſi minime lacet, dictus alacer: & honeſti tuendi cauſa ſublimis, vultu animum promittente. Cuius extrema ſegnities & proteruitas. Græcis dicta, φαιδρότης.

Hebr. *Ghil, ghilah*, exultatio, reuelatio gaudii externo aliquo geſtu corporis: à verbo *Ghil*, exultauit, tripudiauit. Cognationem habet cum *Galal*, volutauit, rotauit ſe, & cum Gillah releuauit, vt ſi quis præ gaudio exilit, & circumrotationibus ac tripudiis gaudium ſuum aperit. Hinc ἀγαλλιάω, ἀγαλλιῶμαι, &c. exulto, gaudeo. Gall. *Gaillard, gaillardiſe, ſe regaillardir.*

¶ LOCI BIBLICI.

Alacritas Deo grata, ideo amplexanda, *Nehem.* 11. *v.* 2. 1. *Cor.* 9. *v.* 17. 18. & 16. 2. 2. *Cor.* 9. 7. *Epheſ.* 6. *v.* 6. *Phil.* 3. *v.* 13. & 4. 6. *Coloſſ.* 1. 11. & 3. 23. 1. *Theſſ.* 2. 11. 1. *Tim.* 6. 12. *Hebr.* 10. 35. & 11. 8. & 12. *v.* 5. 12. & 13. 17. *Iacob.* 1. 2. 1. *Pet.* 4. 9. & 5. 22. *Pet.* 1. *v.* 5. 1. *Ioan.* 4. 17.

¶ EXEMPLA SACRA.

Alacritatis exempla: Artifices & operarii Tabernaculi, *Exod.* 36. *v.* 3. *& c.* Principes & populus. *Num.* 7. 12. *& c.* Principes & populus Dauidis, 1. *Paralip.* 29. *v.* 9. Principes & populus Ioas, 2. *Paral.* 24. 10. Principes reduces è captiuitate, 1. *Eſd.* 2. *v.* 68. Zacharias. *Luc.* 19. 6. Paulus *Act.* 20. *v.* 24. Macedones, 2. *Cor.* 8. *v.* 3.

¶ PROFANA EXEMPLA.

Alexander adoleſcens mox ex pueris excedens, Babylonem auſus eſt & Suſa ſperare, atque adeo imperium orbis terræ ſibi ſpondere, triginta millibus peditum, quatuor equitum fretus. *Plut.*

Marſyas, frater Antigoni regis, reus, cum poſtularent amici de cauſa, vt domi cognoſceretur: Imo, inquit, cognoſcetur in foro omnibusque audientibus, numquid facinoris conceperimus. *Plut. in regum apoph.*

P. *Scipio* ſecundo bello Punico cum claſſe è Lilybæo ſoluit tanta cupiditate in Africam transmittendi, vt nulli ei neque remi, neque venti ſatisfacerent. Deuectus eſt paucis diebus ad promontorium Pulcri: atque ibi omnes copias in terram expoſuit. *Auctor vitæ Scipionis.*

Alea.

ALEA, teſſera, ludus teſſerarum varia materia & forma: variis item nominibus conſtantium. Græce πεττεία, κυβεία. Hor.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN